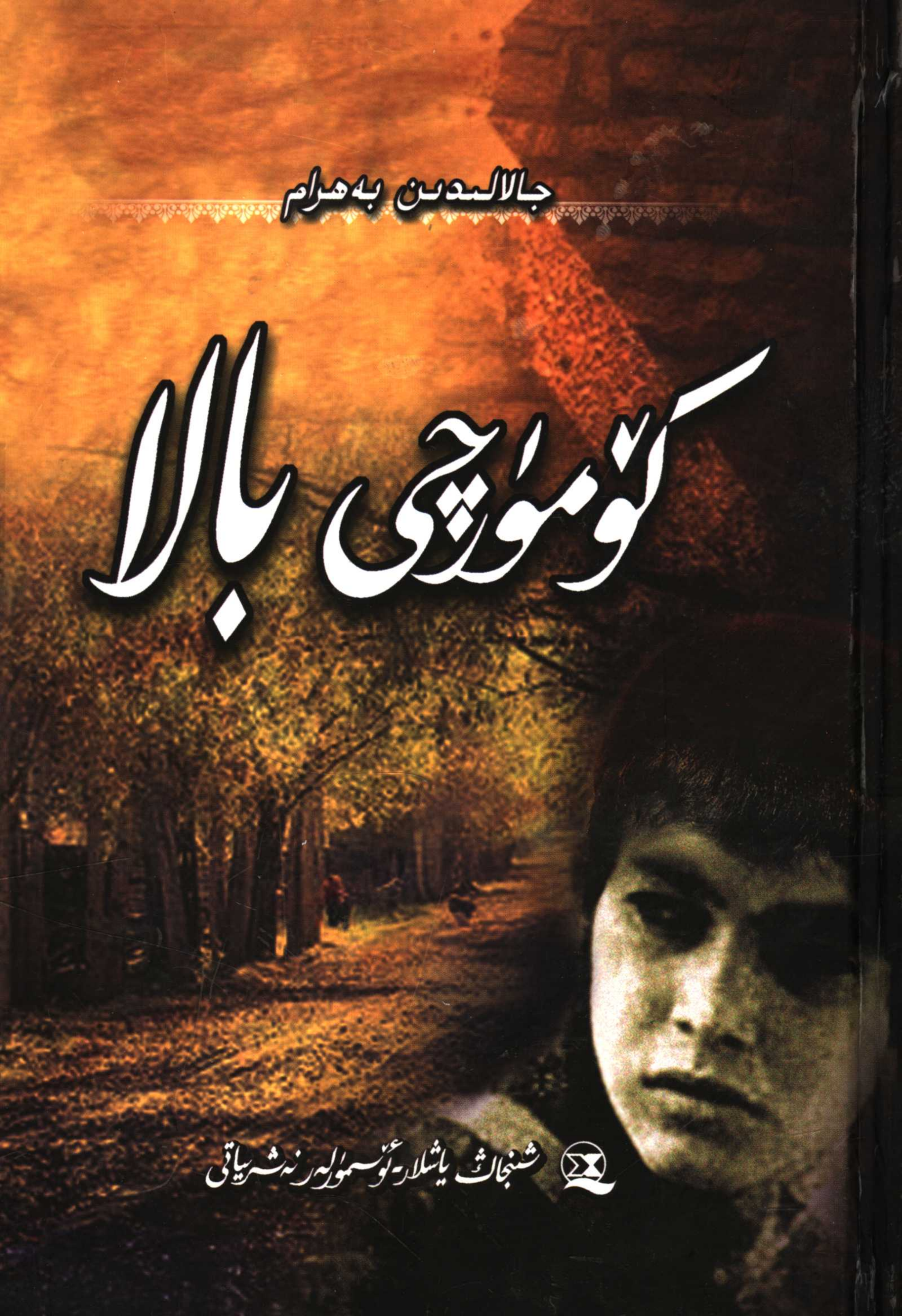

جالالىدىن بەھرام

كۆمۈچى بالا

شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

جالالىدىن بەھرام

كۆمۈرچى بالا

(رومان)

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

卖煤的孩子/加拉里丁·拜克拉木著. —乌鲁木齐：新疆青少年出版社，2005.7
ISBN 7—5371—5260—8

Ⅰ.卖… Ⅱ.加… Ⅲ.长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.I247.5

中国版本图书馆CIP数据核字(2005)第055181号

责任编辑：尼加提·穆合力斯
责任校对：迪力亚尔·吐尔逊
封面设计：阿里甫·夏

卖煤的孩子（维吾尔文）
（长篇小说）
加拉里丁·拜克拉木 著

新 疆 青 少 年 出 版 社 出 版
（乌鲁木齐市胜利路100号 邮编：830001）
新疆新华书店发行 新疆新华印刷厂印刷
850×1168毫米 32开本 15.625 印张
2005年7月第1版 2005年7月第1次印刷
印数：1—6000

ISBN7—5371—5260—8 定价:25.00元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: نىجات مۇخلىس
مەسئۇل كوررېكتورى: دىلىيار تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

كۆمۈرچى بالا

(رومان)

ئاپتورى: جالالىدىن بەھرام

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 100 - قورۇ، پ: 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1168×850مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 15.625
2005 - يىل 7 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىل 7 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN7 — 5371 — 5260 — 8
سانى: 1—6000
باھاسى: 25.00 يۈەن
بېسىلىشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

مۇقەددىمە

2004 - يىلى مەن ئۈچۈن تولىمۇ خاسىيەتلىك بىر يىل بولدى. بوستان شەھەر — غۇلجا گۈل - چېچەكلەرگە راسا پۈركەنگەن ماي ئايلىرى ئىدى. سۈس سۆسۈن رەڭ ئېچىلغان سېرىنگۈللەر پاكىز باغ - ھويلىلارنى يېڭى كېلىنندەك بېزىۋەتكەن بولۇپ، ئۇنىڭ خۇش پۇراق ھىدلىرى دەممۇدەم دىماغلارغا ئۇرۇلاتتى. قۇشلار گوياكى بەزمە - مەشرەپكە چۈشكەندەك ھەممىلا يەردىن بۇلبۇللارنىڭ چاڭىلداپ سايراشلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. ئەنە شۇنداق چىرايلىق كۈنلەرنىڭ بىرىدە بالىلىقىمدىن تارتىپ بىرگە چوڭ بولغان، باشلانغۇچ مەكتەپتىن ئالىي مەكتەپكىچە بىرگە ئوقۇش جەريانىدا شۇ دەۋرلەردىكى ئاچارچىلىق ئازابلىرىنى بىللە تارتقان جانجىگەر ئاغىنەم ھەم ساۋاقدىشىم ئوبۇلقاسىم ماڭا تېلېفون بېرىپ:

— غۇلجىغا 20 - مايغىچە كېلىپ بولغىن! ھەممە ساۋاقداشلار يىغىلماقچى…، — دەپ ئۇقتۇردى. «ساۋاقداشلىق مېھرى شۇنداق بولامدۇ نېمە؟!…» پۈتۈن ۋۇجۇدۇمنى ئوتلۇق بىر ھاياجان چىرمىۋالدى. يېزىۋاتقان تېلېۋىزىيە تىياتىرىنى تاشلىدىم - دە، ئەتىسىلا يولغا چىقتىم. دەرۋەقە 23 - ماي كۈنى غۇلجا «يېشىلنۇر» رېستورانىغا ھەممە ساۋاقداشلار جەم بولدۇق … ئۇزۇن يىللىق جۇدالىق سېغىنىشتىن كېيىنكى ۋىسال شادلىقىمۇ ئەجەب بولىدىكەن؟! «بۇ ئوڭۇممۇ ياكى چۈشۈم؟» دېگەندەك گاڭگىراپ قالدىم. بالىلىق، ياشلىق دەۋرلىرىمىز ھەرقايسىمىزغا بەش قولدەك ئايان بولغان ئوبۇلقاسىم،

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

مەھەممەتخان، ئەلى ئەكبەر (تاتار) ، تەلىپ (قازاق) ، سۇلتان، سابىر، تۇرغان، ئەخمەتجان خۇدابەردى (قەشقەردىن كەلگەن) ، يۇسۇپجان (خوتەندىن كەلگەن) ، روزىگۈل، ئالىيە قاتارلىق ساۋاقداشلار بىر - بىرىمىزگە قاراپ ھەيران بولۇشتۇق. راستلا ھەممىمىز قىرىپتىمىز… بالىلىقىمىز، ياشلىقىمىز بەكمۇ ئۇزاقلاردا قاپتۇ! ئۆمەر ھەييام ھەزرەتلىرى ئۆمۈر مەنزىلى ھەققىدە مۇنداق نالە قىلغانىدى:

ئەپسۇسكى يىگىتلىك مەۋسۇمى ئۆتتى،
كۆكلەم ئۆتۈپ كەتتى، كۆز كىلىپ يەتتى.
ياشلىق دەپ ئاتالغاچ سۆيۈنچ بۇلبۇلى،
بىلمىدىم قاچانلار كەلدىيۇ - كەتتى…

توغرا، ۋاقىت ئەنە شۇنداق رەھىمسىز ئىكەن! قارالى قىرىق ئۈچ يىلنىڭ سىھرىي كارامىتىنى!! قاپقارا چاچلار كۈمۈشتەك ئاقارغان، ئالمىدەك رۇخسارلارغا يول - يول قورۇقلار چۈشكەن … چىنارادەك بەللەر پۈكۈلۈپ كۆز گۆھەرلىرىنىڭ خىرەلەشكەن … ئەمما ۋىسالمۇ ئۇلۇغ خاسىيەتلەرگە تولغان شادلىق پەرىشتىلىرىگە ئوخشايدىكەن! مانا ساۋاقداشلار ئۇچرىشىپلا روھىي ھالەتلىرىمىز بالىلىقىمىزغا قايتقاندەك بولۇشتۇق! ھەممىمىز يىغلاشتۇق… ھاياجانغا تولدۇق… كۈلۈشتۇق… بۇ دۇنيادىن ۋىدالاشقانلارنى ياد ئېتىشتۇق…

«يىپشىلنۇر» رېستورانىنىڭ گىلەم ھەم تاۋار كۆرپىلەر سېلىنغان ئايرىم خانىسى دوستلۇق، ساۋاقداشلىق مېھىر - مۇھەببەت بىلەن يورۇپ كەتتى! … دوستلۇق ناخشىلىرى ئېيتىلدى. ئىلىنىڭ بىر يۇرۇش «ئوغۇل بالا» ناخشىلىرىنى ھەممىمىز قۇلاقلىرىمىزنى تۇتقان ھالدا كۆكلەرگە كۆتۈرۈۋەتتۇق… بىر - بىرىمىزگە قەدەھلەر تۇتۇپ، ئۇزۇن

ئۆمۈر، خاتىرجەملىك، ئامەت تىلەشتۇق... ئايرىم - ئايرىم ھال - مۇڭ تۆكۈشتۇق...

«يېشىلنۇر» رېستورانىنىڭ مېھماندوست ساھىبخانىلىرى تاماقتا قالغۇدەك تائاملىرى بىلەن بىزنى ھاڭ - تاڭ قالدۇرۇۋاتقان بىر پەيتتە خاس خانىنىڭ ئىشىكى ئېچىلىپ تەمبۇر كۆتۈرگەن ئوتتۇز سەككىز - قىرىق ياشلار ئۆپچۆرىسىدىكى بوغداي ئۆڭ بىر كىشى كىرىپ كەلدى. ئۇ ئېگىز بوي، تەمبەل، قاپقارا چاچلىرى ئارقىغا تارالغان بولۇپ، تەمكىن ھەم سالماقلىقى چىرايىدىن بىلىنىپ تۇراتتى.

— مۇشۇ سورۇندا جالالىدىن بەھرام ئاكىنى بار، دەپ ئاڭلاپ ئاتايىتەن كېلىشىم، — دېدى ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ. مەن دەرھال ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشتۈم ھەم ساۋاقداشلار سىغدىلىپ مېنىڭ يېنىمدىن ئورۇن بوشاتتۇق، مەن ئۇنىڭدىن تىنچلىق - ئامانلىق سورىدىم. ئۇنىڭ ئىسمى جاۋدەت بولۇپ، تەمبۇرنى بەكمۇ ياخشى چالىدىكەن. جاۋدەت بىرقانچە ناخشىلارنى ئۇلاپ ئېيتقاندىن كېيىن ماڭا ئېگىشىپ:

— سىزگە «كۆمۈرچى بالا» دېگەن ناخشىنى ئېيتىپ بېرەي، — دېدى - دە، تەمبۇرنى مۇڭ بىلەن چېرتىپ ناخشىنى باشلىۋەتتى... مەن تېكىستى بىلەن مۇزىكىسى ئادەمنى چوڭقۇر ئويغا سالىدىغان، مىسكىن ھەم ھەسرەتلىك بۇ ناخشىنىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتىپتىمەن... گويا ئۆزۈمنى «يېشىلنۇر» رېستوراندا ئەمەس، بەلكى ئاشۇ «كۆمۈرچى بالا» بىلەن «گاڭگول»، «پېلىچى» خاڭلىرىدىن كۆمۈر ئەكىرىۋاتاتتىم... ھارۋام لاي - كاتاڭلارغا پېتىپ قالاتتى... ئاچچىق تەرلەرگە چۆمۈلۈپ، كۆمۈرچى دوستلىرىم بىلەن ھارۋىنى ئىتتىرىپ، ئاتنى: «ھە، جانىۋار!» دەپ دېۋىتمەكتە ئىدىم. قىش - زىمىستانلاردا گۈلخان ئەتراپىدا دۈگدەرەپ كۆمۈرلىرىمگە خېرىدار چاقىراتتىم... بىلىم ئېلىش، پاراۋان تۇرمۇش، بەخت - ئامەتلەر مەندىن يىراق ئىدى!

يۈزلىرىم قاپقارا، كىيىملىرىم مەينەت، ھەممە مەندىن يىرگىنەتتى... بىراق مېنىڭ ئاشۇ كونا يىرتىق كۆرەك جۇۋام تېگىدە كىرسىز بىر ساپ يۈرەكنىڭ ئۇرۇۋاتقانلىقىنى ھېچكىم يادىغا ئېلىشمايتتى...

ناخشىنىڭ سېھرىي كۈچىمۇ ئاجايىپ بولىدىكەن. ئارىلىقتىكى دەم ئېلىشتا تالاغا چىقىپ كەتتىم. ئەمما كۆڭلۈمدىكى ھاياجان بېسىققاندەك ئەمەس ئىدى. ئۇ بارغانسېرى ئۆرلەۋاتاتتى...

— چىرايىڭ بىرقىسمىلا بوپقالدى، — دېدى ئارقامدىن چىققان ئوبۇلقاسىم، — مىجەزىڭ يوقمۇ نېمە؟

— ياق، ئۆزۈم ياخشى، — دېدىم مەن سۇسلا كۈلۈمسىرەپ، — بايىقى ناخشىنى ئاڭلاپ كۆڭلۈم ئەجەب پاراكەندە بولۇپ كەتتى...

— مەنمۇ سەزدىم، ناخشىنى ئاڭلاۋېتىپلا چىرايىڭ ئۆزگەرگەن ئىدى، — ئوبۇلقاسىم دولامغا ئۇرۇپ قويدى، — يۈرە، سىنى بىر شامالدىتىپ ئەكېلەي...

— ئاغىنىلەرنى تاشلاپ كەتسەك؟...

— ئۇلار شامالداپ كىرىپ، ئالدى - ئارقىسى تەڭشىلىپ بولغۇچە كېلىپ بولىمىز. قارىغىنا، ماشىنىمۇ تەييار.

ئوبۇلقاسىم ئوغلىنىڭ قاپقارا يالتىراپ تۇرغان «سانتانا 2000» ماركىلىق ماشىنىسىنى كۆرسەتتى.

— بالام، دەريا بويىغا ھەيدە، — دېدى ئوبۇلقاسىم ماڭا ماشىنىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ بېرىۋېتىپ.

ماشىنا «يادىن ئايرىلغان ئوقتەك» تېز يۈرۈپ كەتتى. راست دېگەندەك بىردەمدىلا دەريا بويىغا كېلىپ قالدۇق. ئوبۇلقاسىم ئىككىمىز بىر بېسىپ، ئىككى بېسىپ دەرياغا ئۇسۇپ كىرگەن تىك يار ئۈستىدە توختىدۇق. بۇ كەچ زاۋال ۋاقتى بولۇپ، قۇياش غايەت زور قىزىل شاردەك ئورمانلار ئىزنىلىرىغا ئاستا پاتماقتا

ئىدى. دەريانىڭ قارشى قىرغىقىدىكى ئىپتىدائىي ئورمانلار، توقايلىق، قومۇشلۇقلار ئاسمان قەھرىنى قاپلىۋالغان شەپەق ئىلكىدە قىپقىزىل تاۋلىنىپ تۇراتتى. بىردىنلا ئاشۇ قان قۇيغاندەك قىزىپ كەتكەن ئاسمان سەتھىسىدە دىۋىدەك بەھەيۋەت بىر بوۋاي تەمبۇر چېلىۋاتقاندەك كۆزلىرىمگە كۆرۈندى!... كۆرۈندىلا ئەمەس بەلكى ئاۋازىنى مۇڭ بىلەن پەلەكلەرگە كۆتۈرۈپ: «قەلبىڭدە يۇلتۇزلاردەك دەردلىرىڭ تولا...» دەپ كۆمۈرچى بالىغا خەيرىخاھلىق قىلسا، تۇرۇپلا: «چىرايىڭ كۆرۈنەر شۇنچە پەرىشان» دېيىش ئارقىلىق كۆمۈرچى بالىنىڭ دەرد - پىغانلىرىغا ھەمدەم بولاتتى. تېخى «تىلەيمەن بەختىڭنى دۇئالىرىمدا...» دېگەن نالىلىرى بىلەن تەڭ كۆز ياشلىرىم يامغۇردەك تۆكۈلەتتى...

— ئوبۇلقاسىم، — دېدىم مەن ئۆز - ئۆزۈمگە پىچىرلىغاندەك، — ئاشۇ ئوتقاشتەك تاۋلانغان ئاسماندا بىر بوۋاي يىغلاپ تۇرۇپ تەمبۇر چېلىۋاتىدۇ...

— ھە؟! — ئوبۇلقاسىمنىڭ چوڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ، بارماقلىرىنى پېشانەمگە تەگكۈزدى، — ئىسسىتماڭغۇ ئۆرلەپ قالغاندەك ئەمەس، يۇر كېتەيلى، يەنە بىردەم تۇرساق «ئاسماندا ئالتە خوتۇن ئۇسسۇل ئويناۋاتىدۇ...» دەيدىغان ئوخشايسەن...

ئوبۇلقاسىم شۇ كۈنى كەچتىلا ماڭا «دوستلارغا» دېگەن VCD پىلاستىنكىسىنى ئەكېلىپ بېرىپ: «كۆمۈرچى بالىنىڭ بوۋىسىنى ئاسماندا كۆرمەي، مۇشۇنىڭدىن كۆر...» دېدى. بۇ پىلاستىنكىنى قويۇپ «كۆمۈرچى بالا» دېگەن ناخشىنى قانغۇچە ئاڭلىدىم. بۇ ناخشىنىڭ تېكىستى جالالىدىن ئابدۇماناپنىڭ، مۇزىكىسى نۇرمەھەممەت روزىنىڭ بولۇپ، جاۋدەت ئورۇنلىغانىكەن. مەن بۇ بالىلارغا مەمنۇنىيەت بىلەن رەھمەت ئېيتىمەن ھەم ئىجادىيەتلىرىگە مۇۋەپپەقىيەت تىلەيمەن...

مەن «كۆمۈرچى بالا» دېگەن ناخشىنى ھەر كۈنى دېگۈدەك ئاڭلاپ تۇرىمەن. ھەر قېتىم ئاڭلىغىنىمدا ئۆزگىچە ھېس -

تۇيغۇلارغا چۆمۈلىمەن. ھەتتا كۆمۈر بازارلىرىغا بېرىپ كۆمۈرچى بالىلارنى كۆردۈم، پاراڭلاشتىم... ئۇلارنىڭ كىچىكى ئون بەش ياش، چوڭى يىگىرمە بەش ياشلار ئەتراپىدا ئىدى... بۇ بالىلارنىڭ ئارزۇ- ئارمانلىرىنى، تەقدىر- ئىقباللىرىنى ئويلاپ ئىچ- باغرىم ئۆرتىلىپ كەتتى... بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىر يىگىتنىڭ كەچمىش- قىسمەتلىرىنى ئاڭلاپ كۆزلىرىم ئاچچىق ياشلارغا تولدى! مەن ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنى گويا ئىسپاتلىماقچى بولغاندەك غۇلجىنىڭ ئەڭ چىرايلىق، ساپ ھاۋالىق يېزا- سەھرالىرىنى زىيارەت قىلدىم... بولۇپمۇ «قاش» بويلىرى، «قاش» دەريا ۋادىلىرى مېنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىۋالدى... خىلمۇخىل رەڭلەر بىلەن بېزەلگەن تەبىئىي ئورمانلار، قەدىمىي توقايلىقلار، چېقىللار ئارا شاۋقۇنلىغان تاغ سۇلىرى... مۇنبەت تۇپراق، مېۋىلىك باغلار... بىر- بىرىگە گىرەلىشىپ كەتكەن ئارچا، قېيىن، قىرچىن تاللار... قىسقىسى، ياپيېشىل مەخمەلدەك تاۋلانغان دەريا ساھىللىرى ئۆزىنىڭ ئېپتىدائىي گۈزەللىكىنى نامايان قىلىپ تۇراتتى... بىراق بۇ جەننەتسىمان تەبىئىي مەنزىرىلەر ئارا چوقچايغان داچا، ھەيۋەتلىك بىنا، ئارامگاھلار خۇددى ھۆسنى بەرقارار گۈزەلنىڭ چېھرىگە چۈشكەن داغدەك كۆڭۈلنى خىرە قىلاتتى... مەن ئۇ يەرلەردىن يۈرىكىم سىقىلغان ھالدا قايتتىم... شۇنداقتىمۇ كۈنلەر ئۆتكەنسېرى «كۆمۈرچى بالا» ھاياتىمنىڭ بىر قىسمىغا ئايلاندى! ھەدېسىلا كۆز ئالدىمغا بىر مۆتىۋەر بوۋاي بىلەن كۆمۈرچى بالا كېلىۋالىدىغان بولدى. كېيىن بارا- بارا باشقىلارمۇ يىغىلىشقا باشلىدى... ئەمما ئۇلارنىڭ ئىچىدە قىپقىزىل شەپەق ئارا يىغلاپ تۇرۇپ تەمبۇر چالغان بوۋاي ھەم مەن بىلەن سىرى ئەسرا بولغان ھېلىقى كۆمۈرچى بالا مۇقەددەس ئابىدىدەك قەلبىم باغلىرىغا مەھكەم ئورۇنلاشتى. ئۇلار مېنىڭدىن «قەلىمىڭ ئامان- ئېسەندۇر؟» دەپ سوراشتى. مەن ئۇلارغا «ئەلھەمدۇلىللا شۈكرى» دەپ جاۋاب بەردىم. بوۋاي بىلەن كۆمۈرچى بالىنى ئاللا ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن!...

1

قۇياش گويا ئوت شارىدەك ئاستا پاتماقتا… دەريانىڭ ئۇ قانىتىدىكى قويۇق چاتقاللىق ھەم توقايلىقلار ئاسمان سەتھىسىنى سۇۋارى قاپلىۋالغان شەپەق ئىلكىدە خۇددى قانغا چىلىشىپ قالغاندەك قىپقىزىل تاۋلانغانىدى. ئىككى قىرغاقنى تولدۇرۇپ، لۆمشىپ ئېقىۋاتقان سۇ مىليونلىغان ياقۇت ئۇۋاقلىرىدەك ۋىلىقلاپ كۆزنى چاقاتتى. گۇگۇم زاۋاللىقىدا قارىيىپ كۆرۈنگەن قولىۋاق ھەم ئېرىنچەكلىك بىلەن پالاق ئۇرۇۋاتقان بېلىقچى گويا كى رىۋايەتلەردە تەسۋىرلەنگەن گىگانت تاش ھەيكەللەرنى ئەسكە سالاتتى… قىزىل، سېرىق، سۆسۈن رەڭ نۇر تالالىرىدا ئاۋرال تېغىنىڭ قار - مۇز قاپلىغان چوققىلىرى يىراقتىكى پادىچى گۇلخانلىرىدەك بىنەپشە رەڭ يالتىرايتتى… مانا بۇ ئېرەن دەريا بويلىرىنىڭ كەچكى شەپەقتە ھۆسن - جامالىنى نامايان قىلىشى ئىدى…

كاككۇك، بۇلبۇل، سوپتورغايلارنىڭ، يەنە قانداقتۇر خۇشناۋا قۇشلارنىڭ كۈي - ناۋالىرى ئۆچكەن، ھەتتا قۇرت - قوڭغۇز، چېكەتكىلەرمۇ ئاخىرقى نەغمىلىرىنى يىغىشتۇرۇپ ئۇۋىلىرىغا ئالدىرىشىۋاتقان، دەريانىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى قېلىن ئورمانىمۇ ئۇگدەك بېسىۋاتقان بۇ جىمجىت كەچتە دەريا ساھىلىدىن كېلىۋاتقان تولىمۇ مىسكىن تەمبۇر ئاۋازى بارغانسېرى جىگەر رەڭ تاۋلىنىۋاتقان ئېگىز ئاسمانغا، قارىقات، مالىنا، جىغان قاپلىغان توقايلىقلارغا، شاۋقۇنلۇق ئېرەن دەريا تاراملىرىغا باغرىنى يېقىپ، لەرزان سىڭمەكتە ئىدى…

سەل كونىرىغان مانچېستىر دوپپىلىق، ئاپئاق ساقاللىق بىر

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مويسىپىت بوۋاي دەريا سۈيى شاۋقۇنلاپ تۇرغان تىك يار ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، تۇمانلىق كۆزلىرىنى يىراق تامانلارغا تىككەن ھالدا تەمبۇرنى بەكمۇ سالقىن چېكىپ، پىغانلىق ناخشىسىنى داۋام ئەتمەكتە ئىدى...

... كۆمۈردەك قاپقارا كۆمۈرچى بالا،
ئۆزۈڭدەك كۆمۈرچى دوستلىرىڭ تولا.
خېرىدار ئىزدەيسەن كۆمۈرلىرىڭگە،
سەن ئۈچۈن يىغلايمەن يۈرىكىم يارا...

بوۋاي خاڭغا كۆمۈرگە كەتكەن نەۋرىسىدىن ئەنسىرەپ قالدىمۇ؟ ياكى بۇ يالغۇز ئوغۇلنىڭ كەلگۈسى تەقدىر ـ قىسمەتلىرى يۈرىكىنى ئەلەمزادە قىلدىمۇ ئەيتاۋۇر، مۇڭلۇق ناخشىسىنى داۋام ئەتكەنسېرى ئېرەن دەرياسىمۇ ئېغىر تىنغاندەك بولۇپ مۇڭلۇپ قالدى...

كۆمۈردەك قاپقارا كۆمۈرچى بالا،
قەلبىڭدە يۈلتۈزدەك دەردلىرىڭ تولا...
چىرايىڭ كۆرۈنەر شۇنچە پەرىشان،
سەن ئۈچۈن يىغلايمەن يۈرىكىم يارا...

ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان دەريا سۈيى بۇژغۇنلار چاچرىتىپ كۆز ـ ياش تۆككەندەك بولدى! توۋا، ئېرەن دەرياسى — ھەيۋەتلىك قارىغايزارلىقلار، قېيىنزارلىق چوڭقۇر جىلغىلار، ياۋا مېۋىلەر تولغان قاپتاللار... رېدە، ئىرغاي، ئارچا ھەم قىرچىن تاللار سايە تاشلىغان ۋادىلار، مەخمەلدەك سايلىقلاردىن شاۋقۇن سېلىپ ئۆتىدۇ... ئۇنىڭ بۇ شوخلۇقلىرى، نېمىگىدۇر ئالدىراشلىرى... ئاشىق سەۋدايىدەك ئۆركەشلىرى «ئېرەنلىك»

يېزىسىغا كېلىش بىلەنلا پەسىيىپ، تېز ئېقىنلىرى ياۋاشلاپ، شاۋ ـ شۇۋۇلىرى جىمىپ، ھەتتا قاينام ھاسىل قىلىپ پىرقىراپ ئارقىغا ياناتتى... قايتىپ كېلەتتى... يەنە ياناتتى...

پاھ! ئۇ نېمىگە پايلىماپۇاتقاندۇ؟ كىمگە تارتىنىشۋاتقاندۇ ـ ھە!... «ئېرەنلىك» يېزىسىغا ئاشىقمۇ ياكى بوۋاينىڭ مىڭ يىللىق، تۈمەن مىڭ يىللىق ھەسرەت ـ نادامەتلەرنى ئەسكە سالىدىغان تەمبۇر مۇڭىغا مەھلىيامۇ!؟...

كۆمۈردەك قاپقارا كۆمۈرچى بالا،
ساددىسەن سەھرادەك، ساۋاتىڭ چالا.
تىلەيمەن بەختىڭنى دۇئالىرىمدا،
سەن ئۇچۇن يىغلايمەن كۆمۈرچى بالا...

ئېرەن دەرياسى ئارقىغا قاراپ ـ قاراپ ئۈزۈۋاتقان ئاشىقتەك قويۇق ئورمان ھەم چوڭقۇر جىلغىلار ئىچىدە غايىب بولماقتا ئىدى. دەرۋەقە ئۇ، بوۋاينىڭ پىغانلىق كۈيلىرىگە باغرىنى يېقىپ، مۇڭلىرىغا چۆككەنسېرى ئېرەنلىك يېزىسىنىڭ ھۆسن ـ جامالىغا بولغان ئاشىقلىقى مىڭ مەرتەم ئوتلۇق ھەم جىلۋىلىك بولۇپ قالاتتى. قىزىل، ياق! ئوچۇق قىزىل، بىنەپشە رەڭ يوپۇرماقلىق ئېرەن دەرەخلىرىنىڭ ھەممىلا كەنتلەرگە ھۆسن قوشقانلىقى، بولۇپمۇ «چىلانلىق» كەنتىدە بوك ـ باراقسان ئېرەن ئورمانلىقىنىڭ بولغانلىقىدىن بۇ بىپايان چوڭ ساھىل — چوڭ يېزىغا «ئېرەنلىك» دەپ نام قويۇلغانمۇ؟ ياكى بۇ ھۆسنى كامالىغا يەتكەن، يەل ـ يېمىشلىرى شىرنىلىك، يەرلىرى مۇنبەت، قاراڭغۇ باغلىرىدىن كاككۇك، بۇلبۇل ناۋالىرى ئۈزۈلمەي ئاڭلىنىپ تۇرغان يېزىدىن ئايلىنىپ ئۆتكەنلىكى ئۈچۈن دەرياغا «ئېرەن» دەپ نام قويۇلغانمۇ؟ بۇنىسى كىشىلەرگە قاراڭغۇ...

ئىشقىلىپ، ئېرەنلىك يېزىسىنى جەننەتنىڭ ئەندىزىسى دېسە

ھەرگىز ئارتۇقلۇق قىلمايتتى. «ئېرەنلىك» يېزىسىنىڭ خېلىلا ئۇرغۇن كەنت ـ مەھەللىلىرى بار ئىدى. بولۇپمۇ ئۇنىڭ دەريا ياقىلاپ جايلاشقان «توپتېرەك»، «قارغوجا»، «تارسۇ»، «چىلانلىق» كەنتلىرىنىڭ يەرلىرى قارا چىلان تۇپراق بولۇپ، ھاۋاسى ساپ، تاغ سۇلىرى تاتلىق، تەبىئەت مەنزىرىلىرى جانغا ــ جان قوشقانلىقى ئۈچۈن مۇشۇ ئون يىلدىن بېرى شەھەردىكى كاتتا بايلار، ھەتتا ئۈرۈمچىدىكى دەم ئېلىشقا چىققان نازىر ھەم ھۆكۈمەتنىڭ چوڭ ئەمەلدارلىرى ئون ـ ئون بەش مولاپ يەرلەرنى ئېلىپ جەننەتتەك داچىلارنى سېلىپ، كۆنلىرىنى بەھۇزۇر، راھەتتە ئۆتكۈزمەكتە ئىدى. ئۆرۈكلەرنىڭ غوللىرىغا سۇ يۈگۈرۈپ، بىخلىرى ئەمدىلا قىزىرىۋاتقان، دەل ـ دەرەخلەرنىڭ پوتىلىرى ئاقۇچ يېتىلىۋاتقان، قىسقىسى، مارت ئايلىرى ئۇزا ـ ئۇزىمايلا ئۇلارنىڭ چوڭ ـ كىچىك ماشىنىلىرى خۇددى ھاشار چۈمۈلىسىدەك تىزىلىپ ئېرەن دەريا بويلىرى ۋادىسىدىكى بىر ـ بىرىدىن ھۆسن تالاشقان «توپتېرەك»، «قارغوجا»، «تارسۇ»، «چىلانلىق» كەنتلىرىدىكى داچىلىرىغا يېتىپ كېلەتتى ـ دە، باھار، ياز، كۈز پەسىللىرىنىڭ پەيزىنى سۈرەتتى. قېرىلىرى بىرنەچچە ياش ياشىراتتى. ياشلىرى تېخىمۇ ھۆسنىگە تولۇپ ئۆزلىشىپ كېتەتتى... چۈنكى بۇ يەرلەرنىڭ سۈت، قايماق، قېتىقلىرى ئەلۋەك... يەل ـ يېمىشلىرى شىرنىلىك... تاتلىق ئوت، سۈزۈك سۇدا سەمرىگەن پاقلانلىرىنىڭ گۆشلىرى يۇمشاق ھەم مەززىلىك... تېخى دەريانىڭ ساپ ھاۋاسى ... رەڭ تۆكۈلۈپ كەتكەندەك سۈزۈك كۆك ئاسماندىكى قۇياش نۇرى... ئەتراپتىكى سۈرەتتەك مەنزىرىلەرنى دېمەيلا قويۇڭ!... قىسقىسى، بۇ ۋادىنىڭ ھەممە ـ ھەممە نېمىسى تەنگە داۋا، يۈرەككە شىپا مۆجىزاتلار ئىدى... مەن سىلەرگە سۆزلەپ بەرمەكچى بولغان ھېكايەممۇ ئەنە شۇ ئېرەن دەرياسىنىڭ ئوتتۇرا ھەم تۆۋەن ئېقىنلىرىغا جايلاشقان ھادىس گۈزەل «چىلانلىق»

بىلەن «تارسۇ» كەنتلىرىدە يۈز بەرگەن كىچىككىنە، كۆڭۈلسىز بىر ۋەقەدۇر...

ھۆرمەتلىك كىتابخانلىرىم، بەلكىم سىلەر مېنى: «داۋاملىق پاجىئە، تراگېدىيە بىلەن تولغان ۋەقەلەرنى يازىدىكەنسەن، ئۇنىڭدىن باشقا تېمىلار تېپىلمامدۇ ساڭا؟...» دەپ ئەيىبلىشىڭلار مۇمكىن... بىلمىدىم، تەڭرى ماڭا شادلىقنى يار قىلمىغان چېغى! ... توۋا دەيمەن، ماڭىلا شۇنداق كۆڭۈلسىز ۋەقەلەر ئۇچرامدىغاندۇ؟! قەلىمىمۇ مەندىن بىزار! ئۇ نائىلاج سەھىپىلەر ئۈستىدە كۆز يېشى تۆكىدۇ. مەن ئۇنىڭغا: «شادلىق ئۇنتۇلۇر، خاپىلىق ئۇنتۇلماس...» دەپ تەسەللى بېرىمەن... بولدىلا، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان ھېس - تۇيغۇلاردىن نېرى بولايلى. يەنىلا ئۆز گېپىمىزگە كېلەيلى:

ئاتا - بوۋىلىرىمىز «شامال ئۆتمەيدىغان تام يوق، ئاياغلاشمايدىغان زىياپەت» دېگەنىكەن. قوڭۇر رەڭ، ساپسېرىق يوپۇرماقلار شىرتىلداپ ئاستىغا تۆكۈلۈۋاتقان ئېرەن ئورمانلىرى قىزلارنىڭ لەۋلىرىدەك سۇزۇك، نازۇك ياپراقلىرىنى چېچەكتەك پۇركۈپ، ئورمان ئىچىنى بىر قەۋەت ئاتەشتەك قىزارتىۋەتكەن... ئۆرۈك، ئالما، شاپتۇللار يالىڭاچلىنىپ، باغلار غۇۋۇلداپ قالغان نويابىرنىڭ جۇدۇنلۇق كۈنلىرى باشلىنىش بىلەن يىراق - يېقىندىن كەلگەن بەگزادە - خېنىملار داچىلىرىنى خىزمەتچى - مالايلىرىغا قالدۇرۇپ، چوڭ شەھەرلەردىكى پارۋايلىق ئۆيلىرىگە كېتىپ قېلىشاتتى. شۇڭا دېھقانلار ئۇلارنى «پەسىل قۇشلىرى» دەپ ئاتىشاتتى. بۇنداق داچىلار گۈلزار ئېلىنىڭ ھەممە سەھرا - يېزىلىرىدىن تېپىلاتتى. نازىر تۇردى ھەسەننىڭ ئېرەن دەريا ۋادىسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىدىكى «چىلانلىق»قا سېلىنغان ئون بەش مولۇق ھەشەمەتلىك ئارامگاھى ئاشۇ داچىلارنىڭ سەرخىلى ئىدى!...

قاراڭ! ئاپئاق ئايدىڭ كېچىدە سۇس كۆكۈچ رەڭ چاڭغا

پۈركەنگەن بۇ داچا نېمانچىلا سىرلىق سۈكۈتكە چۆمگەندۇر! ئاھ، ئاڭلاڭ! كېچىنىڭ سەلكىن شاماللىرى تەمبۇرنىڭ مىسكىن، مۇڭ - زارىغا تولغان نالىسىنى نە - نەلەردىن ئېلىپ كەلدى! ... ئۇ يۈرەك تارلىرىنى چېكىپ كۆڭۈل پىنھانلىرىدىكى كونا داغ، ئۇنتۇلغان يارىلارنى ئەسكە سالدى! ... بۇ مۇڭلۇق نىدا، پىغانلىق دولقۇنلار... ھاياجان ئىزتىراپىدا تىترەتكەن يۇمشاق كۆچىنىشلەر... كۆزلىرىڭنى لىپمۇلىق سۈزۈك ياشلارغا تولدۇرۇپ ئاستا پەسىيىشلەر... پەيدىنپەي ئۆرلىگەن ھەسرەت - نادامەت ئېقىنلىرى... مانا بۇلار تەمبۇرنىڭ كارامەتلىك سېھرىي كۈچىدۇر... ئۇنىڭدىن ئېرەن دەرياسىنىڭ شاۋقۇنلۇق دولقۇنلىرى كۆز - ياش تۆكۈپ، ئىپتىدائىي ئورمانلار ئىچىدە غايىب بولدى. مىس لېگەندەك ئېسىلىپ تۇرغان ئاي كۆك قەھرىدىن پەسكە نەزەر تاشلىدى ھەم ياشلىق كۆزلىرى بىلەن خاك يولىدا كېتىۋاتقان كۆمۈرچى بالىلارنى كۆرۈپ قالدى... ئۇ، بوۋاينىڭ تىلەكلىرىنى ئاستا شىۋىرلاپ ئۇلارغا يەتكۈزدى:

تىلەيمەن بەختىڭنى دۇئالىرىمدا،
سەن ئۈچۈن يىغلايمەن كۆمۈرچى بالا! ...

*

— مۇنۇر، قامچاڭنى ئوينات، ئېتىڭنى دېۋىت، — ۋارقىرىدى تۇغلۇق، — پىدا ئىككىمىز ھارۋىنىڭ شوتىسىدىن مۇرىدەيلى.

— تۇغلۇق، بولماسمىكىن، — دېدى مۇنۇر يىڭىدە پېشانىسىنى سۈرتۈۋېتىپ، — كاتاڭ خېلى چوڭقۇركەن ئەمەسمۇ.

— ئەمىسە مىكى - مىكى دەپ تاڭ ئاتقۇچە ئولتۇرامدۇق

بۇ ئېزىتقۇ سايدا؟ — تۇغلۇقنىڭ تەلەپپۇزى قاتتىق ئىدى، — قېنى، مەن دېگەندەك قىل...

كـۆمۈرچى باللار «هە - هۇ» دېيىشىپ ۋارقىراشقىنىچە هـارۋىنى ئىتتىرگەنىدى، چاق يېرىم كۆتۈرۈلۈپ كاتاڭغا يەنە جاققىدە چۈشتى. پېشانىلىرىدىن تەر قۇيۇلۇۋاتقان تۇغلۇق چاق يېنىغىلا ئولتۇردى - دە، مانچىستىر دوپپىسىنى قولىغا ئېلىپ، يـۈزىـنـى يەلپۈدى. پىدامۇ بېلىدىكى پوتىسىنى يېشىپ يۈز - بويۇنلىرىنى سۈرتۈشكە باشلىدى.

— تـۇغـلـۇق ئاداش، قانداق قىلىمىز؟ — دېدى مۇنۇر قـامـچـىسىنى هارۋىدىكى كۆمۈر ئۈستىگە تاشلاپ، — ئېتىممۇ تەرلەپ كەتتى.

— پىدا، — تۇغلۇق چاچلىرى كىرپىدەك دوغىلاقىنا بالىغا قارىدى، — ئىككىمىز يوغانراق تاشلاردىن تېرىپ كېلەيلى.

— نېمە ئاشۇ سايدىنما؟ — پىدانىڭ كۆز ئېقى پالىلىدا يېنىپ قاراڭغۇلۇق تىقىلغان چەكسىز سايغا قاراپ قويىدى، — مەن... مەن بارمايمەن، راست گەپنى قىلسام، ئۇ... ئۇ يەردە جىن بار...

— تۇكى يوق پاراڭنى قوي، نەدىكى جىنكەن ئۇ؟

— بىلـەتـتىم، سەنمۇ ئىشەنمەيسەن... لېكىن، مەن... هەرگىز بارمايمەن...

تۇغلۇق ئورنىدىن تۇردى. ئۇ ئېگىز بوي، كۆكرەكلىرى كەڭ، قىزغۇچ چىراي هەم چوڭ كۆزلىرىدىن خۇش پېئىللىقى بىلىنىپ تۇرغان، بىلەكلىرى گۆرزىدەك مەزمۇت، كۈچتۈڭگۈر يىگىت بولۇپ، ئەمدىلا يىگىرمە يەتتە ياشنىڭ قارىسىنى ئالغانىدى. بۇ هارۋىلار ئۆزىنىڭ هەم پىدانىڭ بولۇپ، بېشىغا تۇۋرا كىيگۈزۈلگەن ئاتلار كوروسلىتىپ بوغۇز يېمەكتە ئىدى.

— تـۇغـلـۇق ئـاداش، قـانـداق قـىلـىـمىز؟ — مۇنۇر ئۈمىدسىزلىك بىلەن ئايغا قاراپ قويىدى، — ئەگەر ئاي ئولتۇرۇپ

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com